

АЛТЕРНАТИВЕН БЮДЖЕТ на ИПИ

Реформи за растеж, инвестиции
и бюджетна консолидация

АЛТЕРНАТИВЕН БЮДЖЕТ 2026

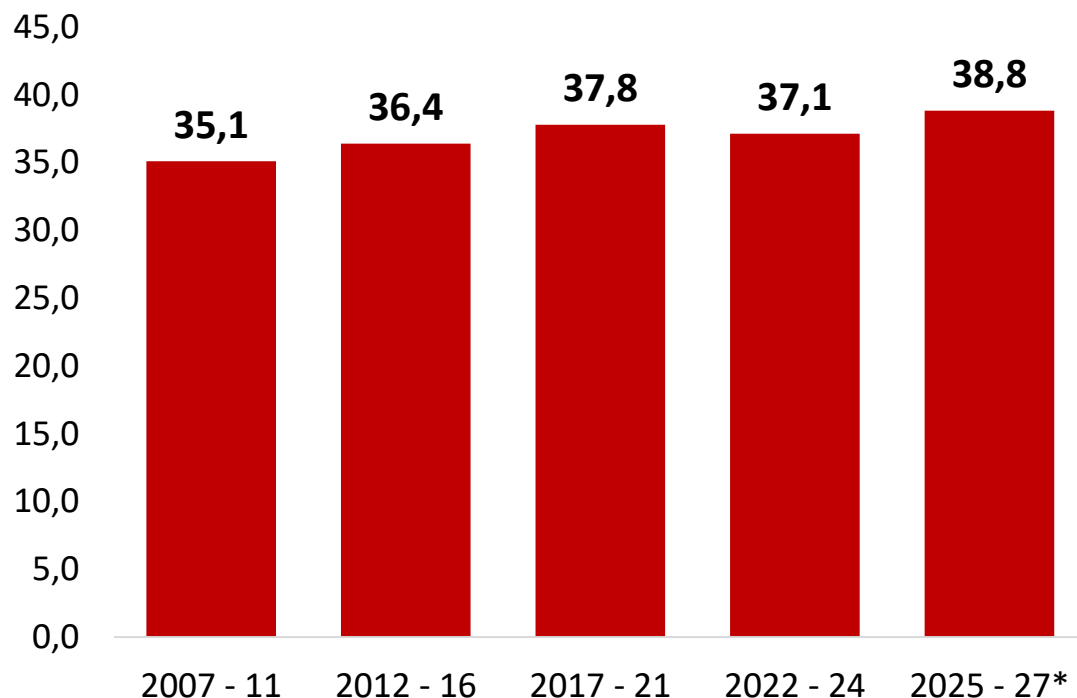
Реформи за растеж, инвестиции и
бюджетна консолидация

Кръгла маса на ИПИ

19 ноември 2025 г.

Приходите в бюджета са устойчиво в рамките на 37-38% от БВП

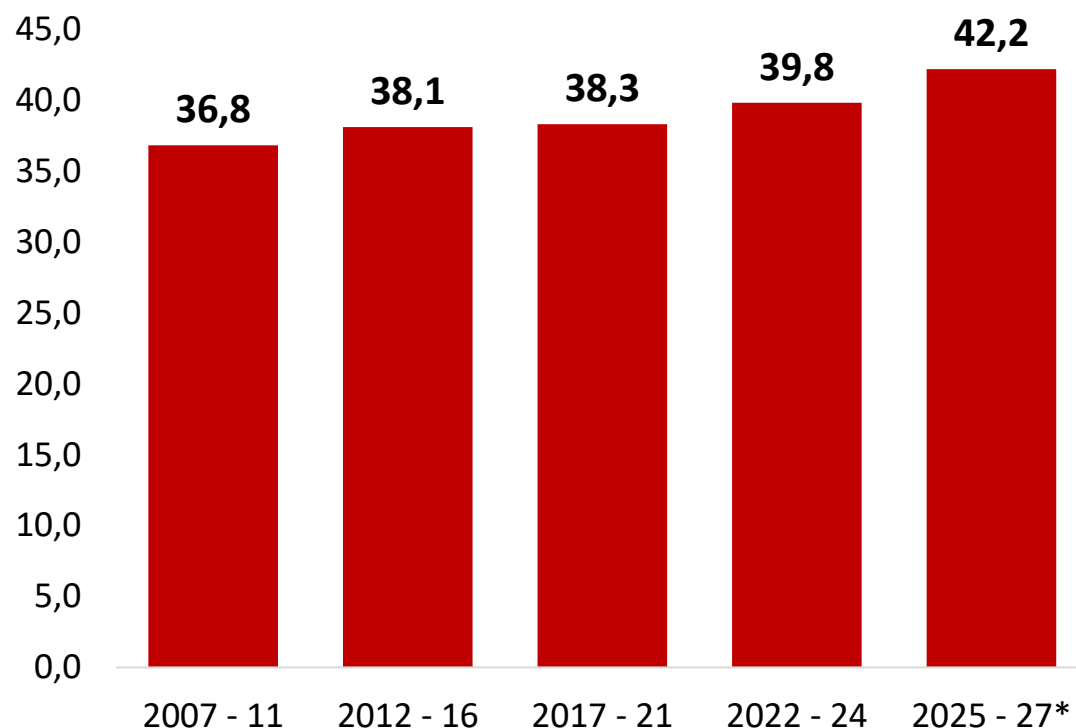
Приходи по консолидираната
фискална програма
(% от БВП, 2007-2026 г.*)

- ✓ Приходите по консолидираната фискална са традиционно в рамките на 35-38% от БВП в последните две десетилетия;
- ✓ Нивото на изпълнение на приходите след пандемията е добро, въпреки казуса с изкуственото залагане на свръх приходи от ДДС (за да се върже на хартия рамката);
- ✓ Динамиката на приходите потвърждава тезата, че бюджетният дефицит е следствие от увеличението на разходната част, а не от слабо представяне в приходите;
- ✓ След 2026 г. приходите по консолидираната програма устойчиво се залагат на нива над границата от 40% от БВП.

Разходите след пандемията са над границата от 40% от БВП

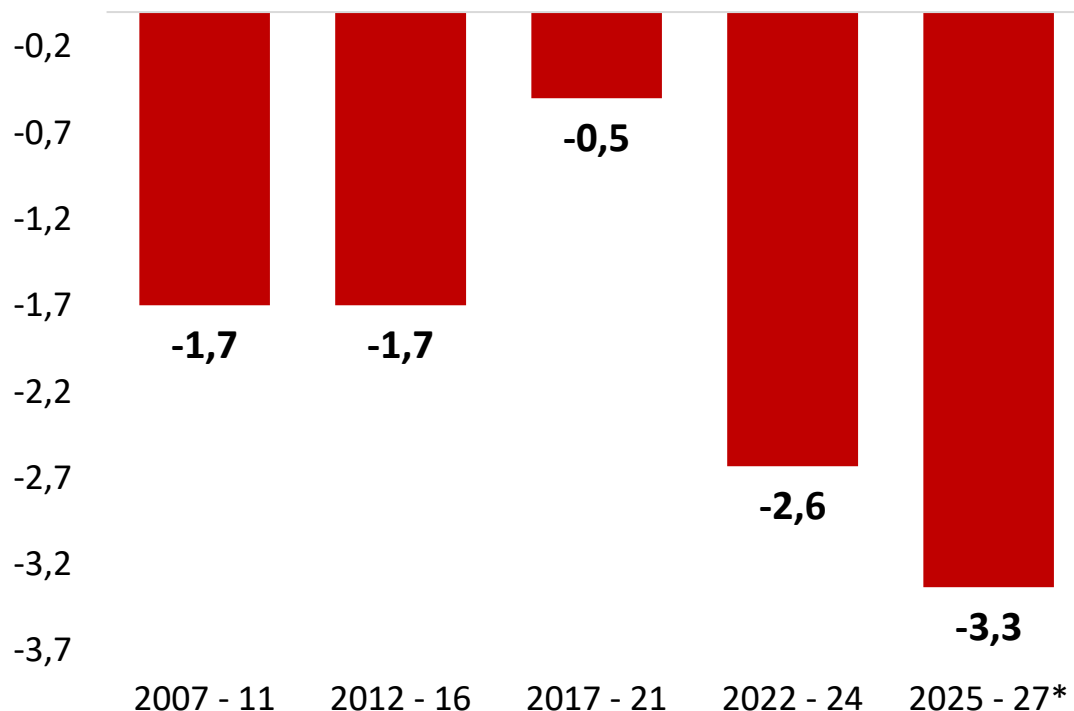
Разходи по консолидираната
фискална програма
(% от БВП, 2007-2026 г.*)

- ✓ Публичните разходи в България нарастват чувствително след пандемията;
- ✓ Докато в периода до пандемията консолидираните разходи са устойчиво на нива от около 37-38% от БВП, в периода след това разходите нарастват, а през 2025 г. пробиват границата от 40% от БВП. През 2026 г. са заложени в размер на над 45% от БВП;
- ✓ Фискалната политика през последните две десетилетия ясно показва, че разходи над границата от 40% от БВП означават бюджетен дефицит и натиск върху данъците.

Бюджетният дефицит след пандемията остава твърде висок

Бюджетно салдо по консолидираната
фискална програма
(% от БВП, 2007-2026 г.*)

- ✓ За последните 20 години България отчита два дълги периода на бюджетен дефицит;
- ✓ Първият от 2009 г. до 2015 г. покрива глобалната финансова криза, последвалата европейска дългова криза и фалита на КТБ;
- ✓ Периодът след пандемията регистрира най-високо ниво на дефицит, като се наблюдава влошаваща се траектория, в т.ч. в предложената от правителството средносрочна фискална рамка.

Предложеният бюджет от правителството

- Правителството предлага бюджет с рекордни разходи (близо 46% от БВП), увеличение на данъчната тежест върху работещите и нарастване на публичния дълг с 10 процентни пункта в средносрочен период (до 37% от БВП през 2028 г.);
- Това е политика, която се отклонява от традицията в държавните финанси в последните повече от две десетилетия и заплашва да събори модела на финансова стабилност и изпреварващ икономически растеж;
- ИПИ предлага алтернатива, която гарантира дългосрочната стабилност на публичните финанси и залага политики в подкрепа на конкурентоспособността и икономическия растеж.

Рамка на ИПИ за алтернативния бюджет

➤ Ограничаване на преразпределението на национални средства през бюджета до 38% от БВП и запазване на данъчната тежест върху труда и печалбите:

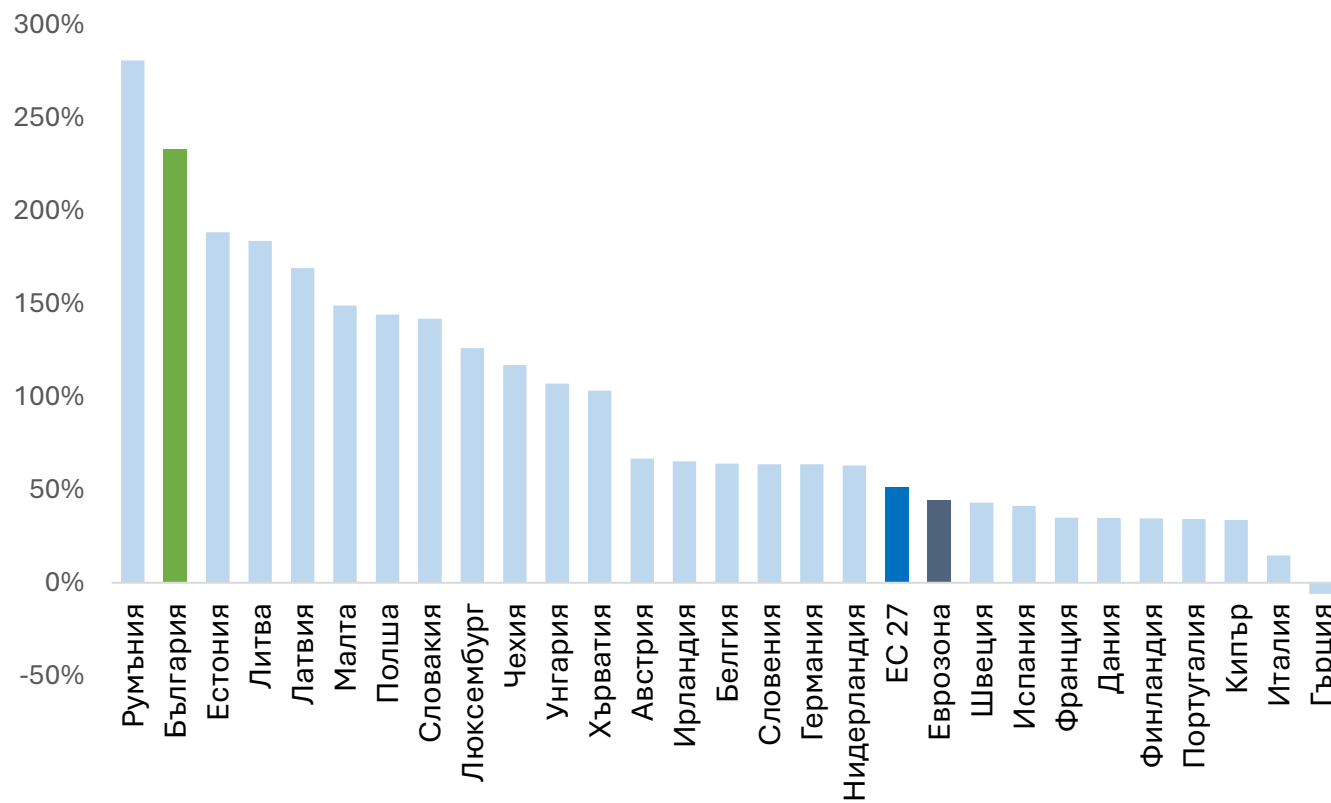
- Твърдо правило в Закона за публичните финанси, което гарантира запазване на финансовата стабилност и не зависи от темпа и мащаба на използване на европейските средства - максималният размер на националните разходи по консолидираната фискална програма да не надвишава 38 на сто от БВП.
- Поддържане на нива на държавния дълг до 30% от БВП в средносрочен период - избягване на сценарий “Румъния” и гарантиране на финансова стабилност.
- Запазване на данъчно-осигурителната тежест през 2026 г. и възможност за намаление на осигуровките през 2027 и 2028 година.
- Данъчен стимул за иновации и инвестиции чрез бърза амортизация за разходите за машини и оборудване и признаване на разходите за развойна дейност в двоен размер.

Ударно свиване на наетите в публичния сектор и ограничаване на разходите за персонал

- Правило 20/10 за публичния сектор - намаление на броя на наетите в общественния сектор до максимум 20% от всички наети по трудово и служебно отношение в страната и ограничаване на разходите за персонал в консолидирания бюджет до 10% от БВП:
 - Освобождаване на близо 100 хил. наети в публичния сектор в следващите три години.
 - Премахване от 2026 г. на автоматичните правила за формиране на заплатите – най-вече в силовите ведомства.
 - Съкращаване от 2026 г. на незаетите щатни бройки и правила за бонусите в държавната администрация.
 - Създаване на механизъм за освобождаване на наети в администрацията чрез специален фонд за финансиране на оптимизацията и удължаване на периода за изплащане на дължимите възнаграждения при освобождаване (до две години).
- Ефект: Близо 100 хил. по-малко наети в публичния сектор и 1,5-2,0% от БВП по-малко разходи в бюджета в следващите три години.

На фокус: заетостта в публичния сектор

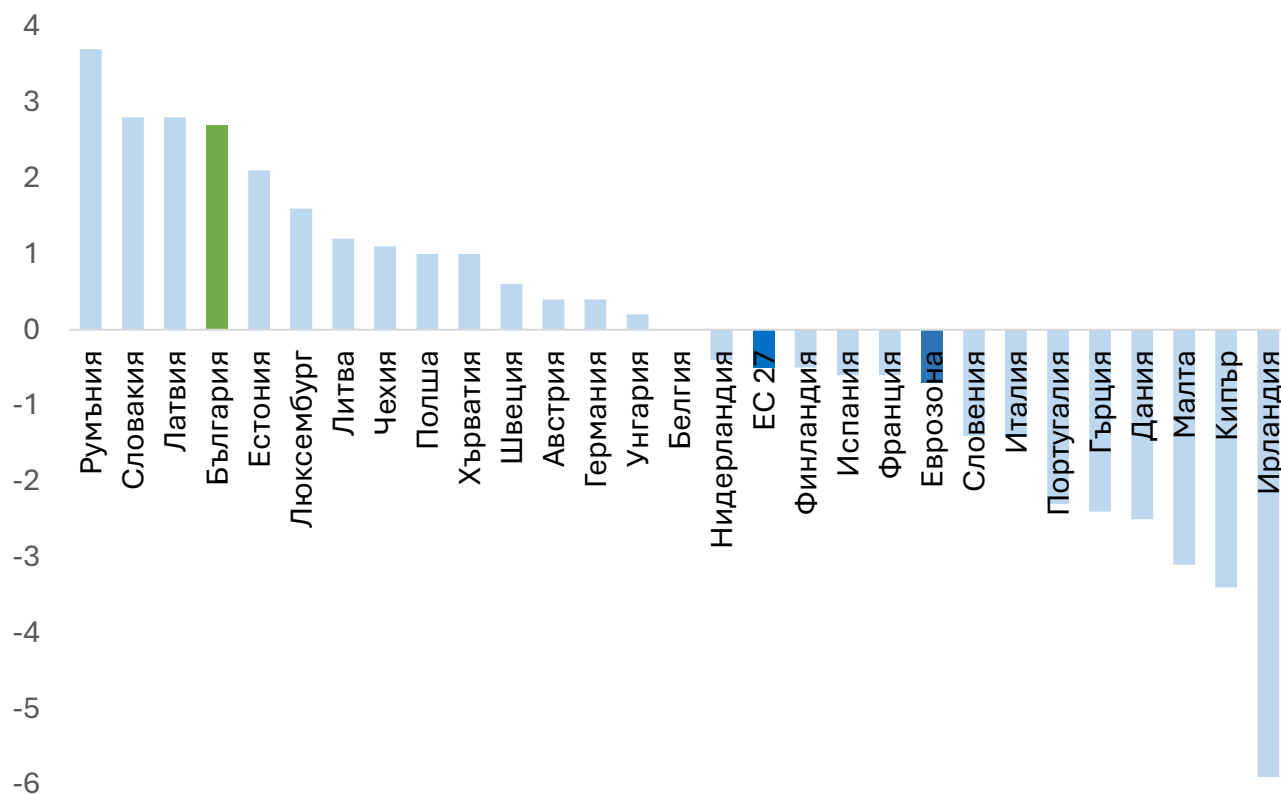
Промяна в разходи за персонал, обществен сектор,
2011-2024

- ✓ Разходите за персонал за заетите в обществения сектор нарастват над 3,3 пъти в периода 2011-2024 г.;
- ✓ България е на второ място (след Румъния) по номинален ръст на разходите;
- ✓ Това е значително по-висок ръст от средния за страните от Централна и Източна Европа и много над средния темп за ЕС като цяло.

На фокус: заетостта в публичния сектор (2)

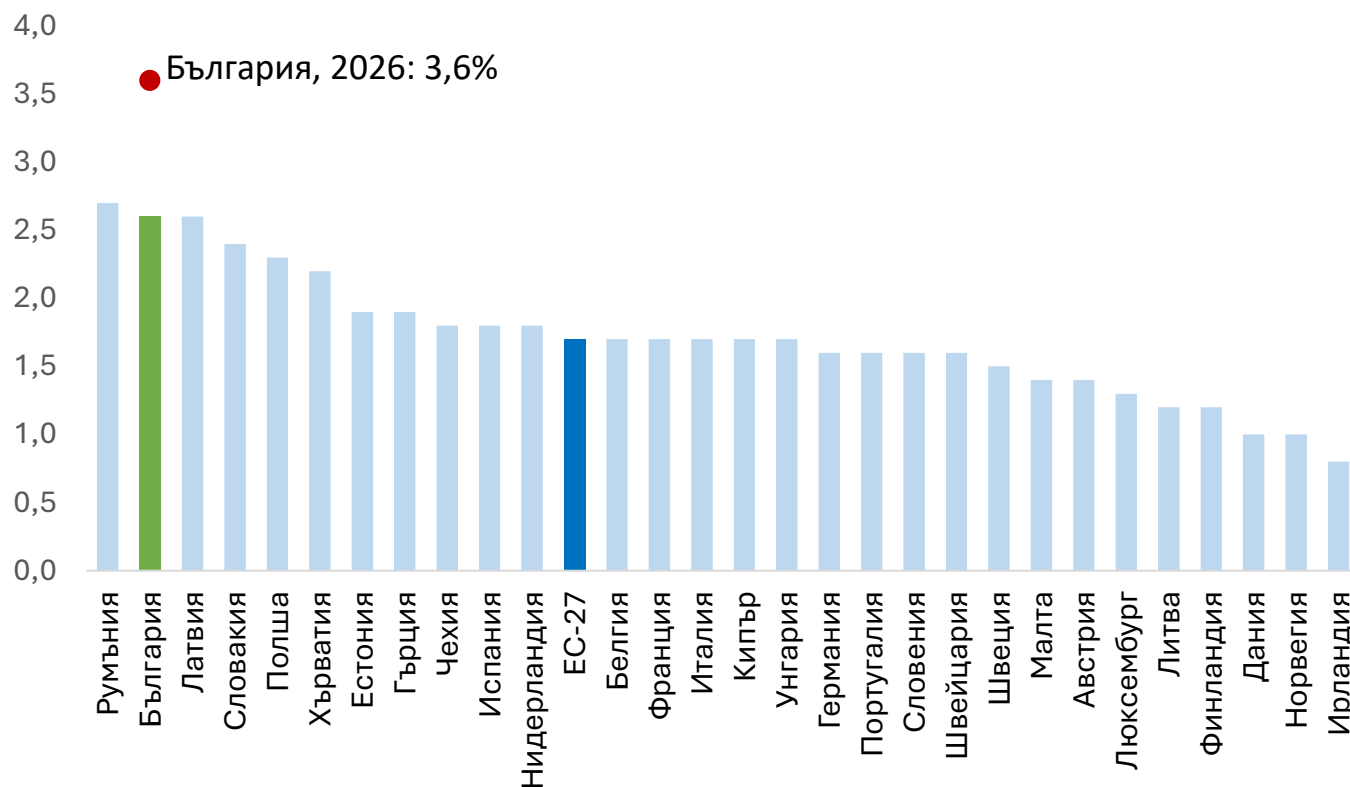
Промяна в разходите за персонал, обществен сектор, дял от БВП в пр.п.

- ✓ Разходите за персонал за заетите в обществения сектор нарастват с 2,7 пр. п. от БВП в периода 2011-2024 г.;
- ✓ В много страни те спадат, вкл. средно в ЕС и еврозоната;
- ✓ Това е резултат както от увеличени възнаграждения (най-висок ръст в ЕС в периода 2019-2025 г.), така и от нарастване на броя на заетите с над 5%, при спад на населението в работоспособна възраст с над 20% за периода.

На фокус: разходи в сектор „Вътрешен ред и сигурност“

Разходи за вътрешен ред и сигурност (2023), % от БВП
(полиция, пожарна, затвори, съдебна власт)

- ✓ Още през 2023 г. България е на второ място в ЕС след Румъния по дял на разходите за вътрешен ред и сигурност от БВП с 2,6%;
- ✓ С увеличаването на възнагражденията, при запазване и увеличаване на заетите в структурите на МВР и съдебната власт, през 2026 г. тези разходи нарастват до 3,6% от БВП ;
- ✓ България става „лидер“ с много голяма преднина и с огромна разлика от средното за ЕС от 1,7% от БВП.

Ясен план за публични инвестиции и модел за участие на частен капитал в големи публични проекти

- Приемане на дългосрочна програма за капиталови инвестиции, в т.ч. увеличение на тол таксите и програма за транспортна свързаност.
- Ясни правила за достъп и мащаб на общинската инвестиционна програма, в т.ч. прозрачност и регистър на всички плащания, както и удължаване на срока за изпълнение поне до 2029 г.
- Концесиониране на големи инфраструктурни проекти и инвестиционни ангажименти на държавата – постигане на поне 2% от БВП инвестиции на частния сектор в публична инфраструктура.

Насочване на социалните помощи и ограничаване на неефективни програми и субсидии

- Интегриран модел на социално подпомагане и насочване на всички помощи на база доходен критерий на ниво домакинство – свиване на неравенството и коефициента на Джини с 2 пункта.
- Отпадане на Закона за личната помощ и частично включване на механизма в програма по Закона за социалните услуги при ясни и строги правила за достъп на база оценка на потребностите.
- Регулярна оценка на всички социални програми и плащания с фокус ефекта им върху намаляването на бедността и неравенството.

По-силни региони и възможности за развитие на местно ниво

- Преотстъпване на част от приходите от облагането на доходите на физическите лица (2 пр.п.) към общините и постигане на 40% собствени приходи в местните бюджети.
- Актуализация на данъчните оценки и възможност за по-гъвкава политика на местно ниво за определяне на данъка.
- Намаление на броя на общините и въвеждане на модел на споделени услуги, в т.ч. по отношение на стратегическото планиране и програмиране, възлагане на обществени поръчки и инвестиционна политика.

Лимити на разходите за здравеопазване и връзка с постигане на резултати

- Твърди лимити в ръста на разходите за здравеопазване и създаване на резерв.
- Намаляване на броя на публичните болници с една трета, в т.ч. общински болници да се превърнат в лечебни заведения, предлагащи дългосрочна грижа.
- Изваждане на една трета от клиничните пътеки в извънболничната помощ.
- Стартиране на въвеждането на диагностично-свързани групи като модел на заплащане в болничната помощ.
- Финансово приоритизиране на превенция и профилактика за сметка на болнична дейност.

Ефективност и контрол върху разходите в съдебната власт

- Реорганизация на структурата и броя на органите на съдебна власт, промяна в числеността им съобразно натовареността, демографските, икономическите и социалните фактори в страната.
- Спиране на конкурсите за назначения в системата, преразпределение на съществуващия щат в нисконатоварените съдилища и структури на прокуратурата, закриване на щата при пенсиониране на съдии, прокурори и следователи. Реподбор и решително съкращаване на съдебната администрация.
- Разделяне на бюджета на съдебната власт по основни функции като за същински се приемат само свързаните с разследване, обвинение, правораздаване. Несъщинските подлежат на мотивиране от ВСС пред Народното събрание и след това гласуване на бюджета за тях.
- Замразяване на заплатите на настоящото ниво, пълно премахване на класа прослужено време.

ECONOMIC
POLICY REVIEW
every Friday

АЛТЕРНАТИВЕН БЮДЖЕТ на ИПИ

Реформи за растеж, инвестиции
и бюджетна консолидация

